

نگاه

حسن بهاروند

کارشناس کارگری

جای خالی دانش آموختگان در بازار کار

نگاهی دقیق به داده‌های آماری حوزه بازار و سهم شاخص‌های اشتغال و بیکاری از مجموع فرصت‌های شغلی موجود در کشور نشان از سهم ۴۰.۹ درصدی دانش آموختگان بیکار از مجموع جمعیت ۱۵ ساله و پیشتر بیکاران دارد. این در حالی است که روند نزولی این سهم با کاهش ۰.۳ درصدی در مدت یک سال اخیر به ثبت رسیده است. در همین خصوص سهم جمعیت شاغل دانش آموخته دانشگاهی از مجموع اشتغال کشور در سه ماهه دوم سال جاری ۲۶.۵ درصد عنوان شد که کاهش ۰.۹ درصدی نیز در بخش اشتغال آنها دیده می‌شود. قابلیت‌های نیروی انسانی دانش آموخته در بخش‌های مختلف برای تحقق سهم واقعی متناسب با این ظرفیت‌های نامند هدفگذاری دقیق بر اساس توان نیروی کار دانش آموخته دانشگاهی است. اما در این بین، برخی الزامات تعیین کننده مانند توسعه مهارت‌های فنی و حرفه‌ای در طول سالیان متمادی در نظر گرفته نشده و اثرگذاری این مهم بر تربیت نیروی کار ماهر برای ورود به بازار کار در آن نادیده گرفته شده که حتماً بخش قابل توجهی از سهم نامناسب دانش آموختگان از جمع بیکاران کشور به این موضوع مرتبط می‌شود.

از زاویه‌های دیگر نیز سهم اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی از بازار کار نیز قطعاً با واقعیت‌ها و توان موجود در این بخش از جامعه در سن کار فاصله داشته و ضرورت برنامه‌ریزی گسترده متناسب با واقعیت‌های این خصوص دیده می‌شود.

جمعیت بیش از ۲۶ میلیون نفری فعال کشور که حدود ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر بیکار و بیش از ۲۴ میلیون نفر شاغل را شامل می‌شود، دارای ظرفیت‌های متعدد و گسترده‌ای مخصوص در حوزه فارغ‌التحصیلان است که در صورت ورود به بازار کار با وجود دانش روز دانشگاهی و آموزش‌های مهارتی امکان رشد و توسعه همه‌جانبه بازار کسب‌وکار و تولید را خواهد داشت. نظام آموزش عالی و مجموعه مدیریتی آموزش مهارت در کشور در چارچوب سیاست‌های کلان حوزه آموزش، تولید و اشتغال به عنوان نظام واحد هماهنگ توان تأمین و تربیت نیروی انسانی دانش آموخته ماهر را برای ورود به بازار کار داشته و صرفاً نیازمند برنامه‌ریزی هدفمند و پرمبانی آینده‌نگری است.

قطعاً ورود بیشتر نیروی کار دانش آموخته ماهر به بازار کار همزمان توسعه کسب‌وکار، کاهش نرخ بیکاری، افزایش اشتغال و مشارکت اقتصادی و همچنین تسریع در حرکت چرخ تولید و بهره‌وری را به دنبال خواهد داشت.

اما نکته امیدوارکننده در حوزه شاخص‌های عمده بازار کار روند کاهشی نرخ بیکاری در کشور در طول یک سال گذشته تصدیق‌دولت‌سیزدهم است، به طوری که شاخص نرخ بیکاری در شرایط مقایسه‌ای سه ماهه دوم سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ کاهش ۰.۷ درصدی داشته و از ۹.۶ درصد به ۸.۹ درصد رسید که نشان از اثربخشی سیاست‌های کلی بازار کار و اشتغال در کشور دارد.

چالش صندوق‌های تأمین اجتماعی با افزایش جدایی‌های مصلحتی

طلاق صوری برای دریافت مستمری بازماندگان

گزارش

چند سالی است صندوق‌های بیمه‌ای کشور مان با پدیده طلاق صوری یا طلاق برای دریافت مستمری بازماندگان مواجه شده‌اند. در این حالت بعد از فوت بیمه‌شده اصلی که مستمری‌بگیر یا بیمه‌شده سازمان است، دختر یا دختران وی که از دواج کرده‌اند به صورت دروغین و البته کاملاً قانونی از همسر خود طلاق می‌گیرند و بعدها صیغه مادام‌العمر می‌خوانند و دوباره با هم زندگی می‌کنند. در قانون تأمین اجتماعی و دیگر صندوق‌ها مثل سازمان بازنشستگی کشوری یا سازمان بازنشستگی نیروهای مسلح، قانونی وجود دارد که برگرفته از قوانین پایه‌ای بیمه‌ای کشور است. به این مضمون که اگر مستمری‌بگیر فوت کند و دختر وی شاغل نباشد و از سن قانونی برخوردار و از دواج هم نکرده باشد می‌تواند از مستمری پدر یا مادر خود استفاده کند. واضح است این قانون برای دخترانی گذاشته شده که بعد از فوت پدر یا مادر و نبود همسر، پشتیبان مالی ندارند و قانونگذار، برعکس پسران با علم به مشکلاتی که برای یک دختر بدون درآمد ممکن است به وجود بیاید این قانون را وضع کرده است.

و در این خصوص تفاوتی بین مشمولان قانون تأمین اجتماعی که جزء کارکنان دولت بوده و یا مشمول مقررات قانون کار هستند وجود ندارد.

مستمری حاصل از طلاق صوری حرام است

در قانون مدنی و از شروط صحت قراردادهای قانونی این است که قراردادهای منعقد شده صوری و ظاهری نباشند و هر دو طرف از انجام آن قرارداد کاملاً رضایت داشته و نیت‌شان چیزی جز آن قرارداد نباشد. بنابراین زمانی که قراردادی منعقد می‌شود و در پس آن انگیزه‌های دیگری وجود دارد آن قرارداد باطل است و هیچگونه قانونیت و مشروعیتی نخواهد داشت. از آنجا که برخی موارد طلاق‌های صوری با قصد دریافت مستمری والد متوفای بیمه‌گذار تأمین اجتماعی انجام می‌شود، طبق فتوای آیات عظام، طلاق صوری برای دریافت مستمری کاملاً حرام است و اگر سازمان تأمین اجتماعی بتواند آگاه شود و اثبات کند که کسی با طلاق صوری در طلب حقوق پدر است می‌تواند با آن فرد برخوردهای قانونی داشته باشند. یکی از گلوگاه‌ها و ملجأهای قانونی برای اثبات صوری بودن طلاق، دادگاه است که اکثریت قریب به اتفاق آنها به صورت توافقی و بدون ربالی دریافت مهریه و سایر مطالبات صورت می‌گیرد. هر قانونی بازندگان و برندگان دارد و در این قانون، بازنده، منابع سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی هستند.

برای اصلاح قانون، کارروی پیوست‌های اقتصادی و اجتماعی لازم است. نکته حائز اهمیت این است که اصل برقرار کردن این قانون برای افرادی که از دواج کردند و سپس با داشتن چندین فرزند و نوه طلاق گرفتند، اشتباه است؛ زیرا راستی آزمایی در زمینه شناخت طلاق صوری از حقیقی بسیار دشوار بوده و اگر دولت قصد دارد در چارچوب حمایت از زنان و خانواده از این اقسار بنابر وظیفه قانونی خود حمایت کند، باید بیرون از منابع سازمان تأمین اجتماعی، خود از طریق بودجه عمومی منابعی را برای حمایت تدارک ببیند و آنها را مشمول حقوقی از صندوق سازمان تأمین نکند و جلو نشی هزینه گراف و «من غیر حق» گرفته شود. در این راستا ضرورت دارد بدنه کارشناسی سازمان با احصا نظرات و پیشنهادات کلیه واحدهای ستادی و اجرایی و انتقال به قانونگذاران در دولت و مجلس، از عواقب ناخوشایند تداوم چنین قوانینی برای سازمان که دود آن به چشم همه بیمه‌شدگان می‌رود، جلوگیری کند و اگر از امروز تدبیری اتخاذ نشود، صندوق بازنشستگی با مشکل جدی تأمین اعتبار مواجه می‌شود.

شود، متأسفانه بحث نوه هم مطرح شده که دامنه این قضیه را عمیق تر و زمینه سوءاستفاده جامعه را از صندوق‌های بیمه‌ای بیشتر فراهم می‌کند. سال گذشته نیز به جای اینکه موضوع فرزندان اثاث تعدیل شود، موضوع عمیق تر شد و دامنه این موضوع را به نوه‌ها هم تسری داده‌اند.

بر اساس قوانین موجود، تاکنون فرزندان اثاث مستمری‌بگیران از این قانون استفاده می‌کردند اما اکنون نوه‌ها هم می‌توانند از این مستمری استفاده کنند و نوه‌های اثاث هم امکان بهره‌مندی از این مزیت را دارند و اگر پدر بزرگ یک انائی فوت کند و این دختر مطلقه باشد می‌تواند از این خدمات مستمری استفاده کند.

قانون استفاده نوه دختر از مستمری پدر بزرگ

بر اساس صدور رأی وحدت رویه در مورد برقراری مستمری بازماندگان نوه اثاث دیوان عدالت اداری و به موجب بند «ب» قانون اصلاح تبصره (۲) ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان در مورد فرزندان و نوادگان اثاث، حقوق وظیفه سهم فرزندان و همه نوادگان اثاث، مشمولان قانون استخدام نیروی مسلح و قانون تأمین اجتماعی که طبق قوانین و مقررات مربوط برقرار شده یا بشود با رعایت همه قوانین و مقررات مورد عمل به شرط نداشتن شوهر و شغل قابل پرداخت است و با توجه به اصل (۲۹) قانون اساسی که بر خورداری از تأمین اجتماعی را حق همگانی تلقی کرده و دولت را موظف کرده طبق قوانین، خدمات و حمایت‌های مالی مربوطه را برای یکایک افراد کشور تأمین کند.

بر اساس این قانون، نوادگان اثاث مطلق مشمولان قانون تأمین اجتماعی اعم از کارکنان دولت و مشمولان قانون کار در صورت نداشتن شغل و شوهر و در صورتی که احراز شود تحت کفالت اجداد خود بوده‌اند مشمول استفاده از حقوق وظیفه اجداد خود هستند

فوت‌شده‌اش را بگیرد. این وضعیت باعث شده بودجه کلانی برای چنین هزینه‌هایی پرداخت شود. همچنین صندوق تأمین اجتماعی بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان استقراض بانکی داشته تا مستمری بازنشستگان را بدهد. اگر بلایی که سر صندوق‌های لشکری و کشوری آمد بر سر تأمین اجتماعی بیاید، باید کل منابع کشور را به این صندوق بدهیم. ما با این قانون، راه طلاق صوری را باز کرده‌ایم. همین وضعیت به شکل دیگری درباره سربازی وجود دارد. مادر و پدر برای آنکه فرزندش به سربازی نرود، طلاق صوری می‌گیرند، در حالی که نباید قوانین ما به گونه‌ای باشد که باعث بی‌عدالتی شود.» علی اصغر عنایتانی از اعضای کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی نیز اخیراً از گزارش‌های متعددی سخن گفته که در مورد رشد طلاق‌های صوری در سنین بالا، برای دریافت مستمری پدران شنیده می‌شود. طلاق‌هایی که به دور زدن قانون ختم می‌شود و به گفته این نماینده مجلس، اگر از امروز تدبیری اتخاذ نشود، صندوق‌های بازنشستگی تا ورشکستگی راه درازی در پیش ندارند.

راستی آزمایی طلاق صوری و واقعی کار آسانی نیست. برخی همچون علی اکبر عیوضی، عضو هیأت‌مدیره کانون بازنشستگان تأمین اجتماعی استان تهران معتقدند، دولت اگر قصد حمایت دارد، باید بیرون از منابع سازمان تأمین اجتماعی از طریق بودجه عمومی منابعی را برای حمایت و تأمین زنان فاقد سرپرست تدارک ببیند و آنها را مشمول حقوقی از صندوق سازمان تأمین اجتماعی نکند. این طیف از کارشناسان تأکید می‌کنند که نهاد دولت و سازمان تأمین اجتماعی موظفند تا افرادی که به ناحق و به شکل صوری در حال استفاده از منابع این حق الناس هستند، شناسایی و دست آنها را از این منابع کوتاه کنند.

تزلزل بنیان خانواده در پی طلاق صوری

این قانون تبعات زیادی دارد، به این شکل که پس از اینکه این زوج از هم جدا شوند، اگر زوج فوت کند در مسأله ارث دچار چالش می‌شوند و درگیری اجتماعی رخ می‌دهد و یا فرد وقتی که از این ازدواج رها شود به طور قطع می‌تواند ازدواج دیگری داشته باشد و کانون زندگی آنها از هم پاشیده شود. به خاطر طلاق‌های صوری، مشکلات حقوقی بسیاری زیادی در واقع در استحکام خانواده رخ خواهد داد و بنیان خانواده از بین می‌رود با این کار به جای اینکه مشکلی را حل کنیم مشکلات دیگری به آن اضافه می‌کنیم. اکنون که باید موضوع طلاق‌های صوری تعدیل

دور زدن قانون با طلاق صوری برای دریافت مستمری باعث شده میانگین سن کلی دریافت مستمری به نسبت دوران پرداخت حق بیمه به صورت بی‌سابقه در حال افزایش باشد که این موضوع موجب فشار مالی بر تمامی صندوق‌های بیمه‌ای و در نتیجه بیمه‌شدگان دیگر می‌شود و این ضرر مالی به صورت مستقیم و غیرمستقیم از جیب بیمه‌شدگان می‌رود.

دریافت مستمری بازماندگان آن هم در مدت طولانی (شاید تا پایان عمر بازمانده) چنان حجم بالایی از پرداخت را شامل می‌شود که اگر تنها ۲ هزار زن به صورت «من غیر حق» و یا طلاق صوری اقدام به دریافت ۵۰ سال مستمری بازماندگی کنند، با احتساب متوسط حقوق دریافتی ماهانه ۵ میلیون تومان، چیزی بالغ بر ۶ هزار میلیارد تومان (با ارزش ربالی سال ۱۴۰۱) به منابع صندوق سازمان فشار اضافی و «من غیر حق» وارد می‌شود و صندوق‌های بازنشستگی را با چالش مواجه می‌کنند.

طلاق صوری و صیغه ۹۹ ساله

بنابر آماری که نایب‌رییس مجلس شورای اسلامی به تازگی مطرح کرد، حدود ۳۰ درصد طلاق‌ها در کشور صوری است. دور زدن قانون نظام رفاه و تأمین اجتماعی برای بهره‌مندی زوجه از امتیاز مستمری والدین از دو سال گذشته افزایش داشته و سازمان تأمین اجتماعی را به واکنش واداشته و در هفته‌های اخیر صدای نمایندگان مجلس را هم درآورده است؛ حتی عبدالرضا مصری، نایب‌رییس مجلس شورای اسلامی این آمار قابل درنگ را ارائه کرده و در این باره توضیح داده: «اگر سری به دفاتر ازدواج و طلاق بزنید و یک کار پژوهشی انجام دهید، به بحث طلاق‌های صوری می‌رسید. از آنجایی که طبق گفته مسئولان دفاتر همان افرادی که طلاق می‌گیرند بلافاصله درخواست صیغه ۹۹ ساله می‌کنند تا به زندگی‌شان ادامه دهند. طلاق می‌گیرند تا طلاق‌نامه ارائه کنند و زن، حقوق پدر

فهیمة محمدخانی

روزنامه‌نگار

دور زدن قانون با طلاق صوری برای دریافت مستمری باعث شده

میانگین سن کلی دریافت مستمری به نسبت دوران

پرداخت حق بیمه به صورتی بی سابقه

افزایش یابد که این موضوع موجب فشار مالی بر تمامی صندوق‌های بیمه‌ای و در نتیجه بیمه‌شدگان دیگر می شود

